

Dar Kapsamlı Sermaye Piyasası Mevzuatı - Mayıs 2025

1. Sermaye Piyasası Kanunu

Sermaye piyasası; uzun vadeli fonların, hisse senedi, tahvil ve benzeri araçların alım satımı yoluyla, yatırımcılardan fon talep eden kuruluşlara aktarılmasını sağlayan mekanizmadır. Para piyasalarından farklı olarak uzun vadeli fon akışı sağlar ve doğrudan finansman imkânı sunar.

Sermaye piyasasının temel unsurları; fon arz edenler (yatırımcılar), fon talep edenler (ihraççılar), sermaye piyasası araçları, aracı kuruluşlar ve borsalardır. Bu yapı, etkin bir kaynak dağılımı, riskin dağıtılması, mülkiyetin tabana yayılması gibi önemli işlevler sunar.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn), Türkiye'de bu piyasaların işleyişini düzenleyen temel mevzuattır. SPKn'nin amacı, piyasaların güvenilir, şeffaf, etkin ve rekabetçi bir ortamda çalışmasını sağlamak ve yatırımcı haklarını korumaktır.

SPKn'nin düzenleyici çerçevesi:

- Çerçeve kanun niteliğindedir.
- Detaylı uygulamalar tebliğ, yönetmelik ve ilke kararlarıyla yapılır.
- SPK, bu kanun kapsamında düzenleme ve denetim yetkisiyle donatılmıştır.

SPKn ile sağlanan başlıca faydalar:

- Yatırımcıların adil şekilde bilgilendirilmesi
- Finansal raporlamaların standartlaştırılması
- Sermaye piyasası suçlarının cezalandırılması
- Piyasada istikrarın sağlanması

Örnek Olay

Ali Bey, yeni kurulmuş bir teknoloji şirketine yatırım yapmak istemektedir. Ancak şirketin hisseleri henüz borsada işlem görmemektedir. Şirket, yatırım alabilmek için ilk halka arz (IPO) sürecine girmiştir.

Bu durumda Ali Bey'in yatırım yapabileceği 'birincil piyasa' oluşmuştur. Halka arz işlemleri SPK onaylı izahname ile gerçekleşir. SPKn'ye göre halka arz öncesi ve sonrası yatırımcıya doğru bilgi verilmesi zorunludur.

İzahnamenin gerçeğe aykırı bilgiler içerdiği tespit edilirse, SPK şirket hakkında yaptırım uygulayabilir. Böylece yatırımcılar korunmuş olur.

Örnek Soru

- Soru: 6362 sayılı SPKn'nin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Sermaye piyasasının şeffaf, güvenilir ve etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak

2.1 Özel Durumlar Tebliği (II-15.1)

Özel Durumlar Tebliği, halka açık ortaklıkların içsel ve sürekli bilgileri zamanında, doğru, eksiksiz ve anlaşılabilir şekilde kamuya açıklamalarını zorunlu kılar. Bu sayede yatırımcılar eşit bilgiye sahip olur ve piyasada adil fiyat oluşumu sağlanır.

İçsel bilgi, henüz kamuya açıklanmamış ve açıklandığında yatırımcının yatırım kararını etkileyebilecek nitelikteki bilgilerdir. Sürekli bilgi ise, ortaklığın faaliyetlerini ve yapısını ilgilendiren periyodik raporlar, sermaye artırım gibi düzenli açıklamaları kapsar.

İçsel bilgilere erişimi olan kişilerin listesi tutulmalı ve bu kişilerin gizliliği koruma yükümlülüğü vardır. Ayrıca olağan dışı fiyat ve işlem hareketleri durumunda şirketler kamuya açıklama yapmakla yükümlüdür.

Örnek Olay

XY Holding A.Ş. halka açık bir şirkettir. Şirket, yurtdışında önemli bir satın alma gerçekleştirmek üzeredir. Bu gelişme, şirketin hisse fiyatlarını ciddi şekilde etkileyebilecek düzeydedir. Ancak anlaşma henüz kesinleşmediği için yönetim kurulu, bu bilgiyi Kamuyu Aydınlatma Platformu'na (KAP) açıklamayı erteler.

Satın alma işlemi kesinleştikten sonra, şirket KAP'a açıklama yapar ve hisse senedi fiyatı %15 oranında artar. Bu süreçte şirket, Tebliğ uyarınca içsel bilgiyi ertelemiş, erteleme kararını belgeleyip gerekli kişileri içsel bilgi listesine eklemiş, böylece yükümlülüklerini yerine getirmiştir.

Örnek Soru

- Soru: Aşağıdaki durumlardan hangisi Özel Durumlar Tebliği kapsamında içsel bilgi olarak değerlendirilir?

Cevap: Halka açık şirketin henüz kamuya duyurulmamış bir satın alma anlaşması

2.2 Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)

Kurumsal yönetim, şirketlerin şeffaf, adil, sorumlu ve hesap verebilir şekilde yönetilmesini sağlayan ilke ve kuralları ifade eder. Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1), halka açık anonim ortaklıklarda kurumsal yönetim uygulamalarını düzenlemektedir.

Kurumsal yönetimin dört temel ilkesi:

1. Adillik: Pay sahiplerine eşit davranılmalı, hakları korunmalıdır.
2. Şeffaflık: Zamanında, anlaşılabilir ve doğru bilgi kamuya açıklanmalıdır.
3. Hesap Verebilirlik: Yönetim organı, faaliyetlerini açıklamalı ve gerekçelendirmelidir.
4. Sorumluluk: Yönetim, mevzuat ve şirket esas sözleşmesine uygun hareket etmelidir.

Kurumsal yönetim yapısı, yatırımcı güvenini artırır, şirketin sürdürülebilirliğini ve sermayeye erişimini kolaylaştırır.

Kurumsal Yönetim Uygulama Araçları:

- Bağımsız Yönetim Kurulu Üyesi: En az üçte biri bağımsız üyelerden oluşmalıdır.
- Komiteler: Denetim komitesi, riskin erken saptanması komitesi, kurumsal yönetim komitesi
- Yatırımcı İlişkileri Birimi: Pay sahiplerinin bilgilendirilmesini sağlar.
- Genel Kurul: Pay sahiplerinin yönetimi denetleyebildiği en üst organdır.

Örnek Olay

Gamma A.Ş., Borsa İstanbul'da işlem gören bir şirkettir. Şirketin 7 kişilik yönetim kurulunda 2 bağımsız üye bulunmakta, ancak Denetim Komitesi bağımsız üyeler dışındaki kişilerce oluşturulmuştur. Ayrıca, genel kurul toplantısı öncesi mali tablolar kamuya zamanında açıklanmamıştır.

Bu durumda şirket Kurumsal Yönetim Tebliği'ne aykırı davranmıştır. SPK, şirketten ihlalin giderilmesini talep edebilir ve tekrarında idari yaptırım uygulayabilir. Yatırımcıların bilgiye zamanında erişememesi, yatırım kararlarını olumsuz etkileyebilir.

Örnek Soru

- Soru: Kurumsal Yönetim İlkeleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

Cevap: Rekabetçilik

2.3 Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-52.1)

Yatırım fonları, çok sayıda yatırımcının bir araya getirilen tasarruflarının profesyonel yöneticiler tarafından çeşitli yatırım araçlarına yönlendirilmesini sağlayan kolektif yatırım araçlarıdır. Fonlar, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) düzenlemelerine tabidir ve Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-52.1) kapsamında faaliyet gösterir.

Fon Türleri:

- Şemsiye Fon: Alt fonları kapsayan ana fon yapısıdır.
- Alt Fon: Belirli strateji, varlık türü veya temaya odaklanır (örneğin hisse senedi alt fonu).
- Katılım Fonu: Faaliyetleri faizsiz finans esaslarına uygun olarak yürütülür.
- Serbest Fon: Geniş yatırım esnekliğine sahiptir, nitelikli yatırımcılara sunulur.

Fon Katılma Payı:

- Yatırımcılar, fonlara katılma payı olarak ortak olur.
- Katılma paylarının değeri, fon portföyündeki varlıkların günlük piyasa değeri üzerinden belirlenir.
- Alım-satım işlemleri fonun ilan ettiği işlem saatleri ve kuralları dahilinde gerçekleştirilir.

Portföy İlkeleri ve Sınırlamaları:

- Fon portföyleri, likit ve kolay nakde çevrilebilir araçlardan oluşturulmalıdır.
- SPK, yatırım yapılabilecek varlık türlerini ve sınırlamaları düzenler.
- Portföyde çeşitlilik sağlanmalı, yoğunlaşmadan kaçınılmalıdır.
- Kaldıraç, türev araç kullanımı gibi unsurlar fon türüne göre sınırlandırılmıştır.

Örnek Olay

Delta Portföy Yönetimi, bir yatırım şirketi adına "Büyüme Amaçlı Hisse Senedi Alt Fonu" kurar. Fonun izahnamesinde %80 ve üzeri oranda Borsa İstanbul'da işlem gören hisse senetlerine yatırım yapılacağı belirtilmiştir.

Ancak, fon yöneticisi piyasalardaki dalgalanmadan çekinerek fonun %60'ını mevduata yatırmıştır. SPK denetiminde bu durum tespit edilir ve yatırım stratejisine aykırı işlem yapılması nedeniyle yöneticilere idari para cezası uygulanır. Ayrıca yatırımcılara bilgilendirme yapılmadığı için Kamuyu Aydınlatma yükümlülüğü de ihlal edilmiştir.

Bu örnek, fon yönetiminin izahnameye ve portföy sınırlamalarına uygun yürütülmesi gerektiğini göstermektedir.

Örnek Soru

- Soru: Yatırım fonları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

Cevap: Katılma paylarının değeri fon portföyündeki varlıkların piyasa değerine göre belirlenir.

3.1 Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (TSPB) Üyelerinin Meslek Kuralları

TSPB üyeleri, sermaye piyasasında faaliyet gösteren yatırım kuruluşları, portföy yönetim şirketleri ve benzeri kurumları kapsar. Bu üyeler, piyasada dürüstlük, şeffaflık ve yatırımcıyı koruma esaslarına uygun şekilde davranmakla yükümlüdür.

TSPB Meslek Kurallarının Temel İlkeleri:

1. Mevzuata Uyum: Üyeler, Sermaye Piyasası Kanunu ve SPK düzenlemelerine uygun hareket etmek zorundadır.
2. Dürüstlük ve Güven: Piyasa katılımcılarıyla ilişkilerde dürüstlük esas alınmalıdır.
3. Rekabet: Haksız rekabetten kaçınılmalı, piyasa düzenini bozucu faaliyetlerde bulunulmamalıdır.
4. Bilgilendirme: Yatırımcılara yapılan bilgilendirme tam, doğru, anlaşılır ve zamanında olmalıdır.
5. Müşteri Yararını Gözetme: Faaliyetlerde müşteri çıkarı ön planda tutulmalıdır.
6. Mesleki Özen: Her türlü hizmet sunumunda mesleki özen ve dikkat gösterilmelidir.

Ayrıca üyeler;

- Çıkar çatışmalarını önlemeli veya açıklamalıdır.
- Müşteri bilgilerinin gizliliğini korumalıdır.
- Uygunluk testi yaparak müşteriye uygun ürün/hizmet sunmalıdır.
- Uygunsuz işlem emirleri durumunda müşteriye uyarmalıdır.

Örnek Olay

Epsilon Yatırım A.Ş. adlı aracı kurum, bir müşterisinin bilgi eksikliğini kullanarak, yüksek riskli bir yatırım fonunu müşteri profiline uygun olmamasına rağmen pazarlamıştır. Müşteri zarar ettiğinde, kurum yeterli bilgilendirme yapılmadığını kabul etmiş ancak işlem kaydında “müşteri isteğiyle” ifadesine yer vermiştir.

SPK ve TSPB denetiminde kurumun yatırımcının profiline uygunluk testini yapmadığı, yeterli aydınlatma sağlamadığı ve etik kurallara aykırı şekilde menfaatini gözetmediği belirlenmiştir. Kurum hakkında idari yaptırım uygulanmış ve çalışanların sertifikaları askıya alınmıştır.

Örnek Soru

- Soru: TSPB üyeleri müşteriye yatırım ürünü sunarken aşağıdakilerden hangisini öncelikle göz önünde bulundurmalıdır?

Cevap: Müşterinin risk profili ve yatırım bilgisi

3.2 Sermaye Piyasası Çalışanlarının Etik İlkeleri ve Davranış Kuralları

Sermaye piyasası çalışanları; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ortaklıkları ve benzeri kuruluşlarda görev yapan bireylerdir. Bu çalışanların profesyonel etik kurallara uygun davranmaları, piyasaya olan güvenin temelidir.

Etik İlkeler:

1. Dürüstlük ve Güvenilirlik: Tüm işlemlerde dürüst ve güvenilir olmak esastır.
2. Bağımsızlık: Çalışan, çıkar çatışması yaratacak durumlardan kaçınmalıdır.
3. Mesleki Yetkinlik: Görevlerini bilgi ve beceriyle yürütmeli, sürekli eğitimle gelişimini sürdürmelidir.
4. Gizlilik: Müşteri bilgileri, yasal zorunluluk olmadıkça üçüncü kişilerle paylaşılmamalıdır.
5. Adil Davranış: Müşterilere eşit yaklaşım esastır, ayrıcalıklı davranış etik dışıdır.

Davranış Kuralları:

- İçsel bilgiye dayanarak işlem yapılmaz.
- Kendi hesabına işlem yapılması durumunda ön bildirim zorunluluğu vardır.
- Çıkar çatışmaları durumunda müşteriye bilgi verilmeli ve çözüm yoluna gidilmelidir.
- Gerçek dışı bilgi yayımı ve manipülatif davranışlardan kaçınılmalıdır.
- Müşteri şikâyetleri zamanında ve şeffaf biçimde ele alınmalıdır.

Örnek Olay

Zeta Menkul Değerler A.Ş.'de çalışan bir yatırım danışmanı, çalıştığı şirketin büyük kurumsal müşterisinin portföy büyüklüğü hakkında sosyal medya hesabında ipuçları içeren yorumlarda bulunur. Bu yorumlar, piyasada spekülasyona neden olur. Ayrıca danışman, kendi hesabına da aynı yönde pozisyon almıştır.

SPK denetiminde, hem gizlilik ilkesinin hem de çıkar çatışması kurallarının ihlal edildiği belirlenir. Çalışana idari para cezası ve işlem yasağı uygulanır, kurum ise eğitim eksikliğinden dolayı uyarı alır.

Bu durum, sermaye piyasası çalışanlarının yalnızca kuralları değil, etik değerleri de gözetmesi gerektiğini gösterir.

Örnek Soru

- Soru: Bir sermaye piyasası çalışanı aşağıdakilerden hangisini yapmaktan kaçınmalıdır?

Cevap: İçsel bilgiye dayanarak kendi hesabına işlem yapmak

4. Kaydi Sistem ve Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK)

Kaydi sistem, sermaye piyasası araçlarının fiziksel belge yerine elektronik ortamda kayıt altına alınarak izlenmesini sağlayan sistemdir. Bu sistemle birlikte yatırımcıların hakları artık kaydi olarak izlenmekte, fiziki belge devri ve teslimi sona ermektedir.

Kaydi sistemin temel faydaları:

- Fiziki belge kaybolma veya sahtecilik riskini ortadan kaldırır.
- İşlem hızı ve güvenliği artırır.
- Sermaye piyasalarının dijitalleşmesini sağlar.
- Maliyetleri düşürür, şeffaflığı artırır.

Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK):

- Türkiye’de kaydi sistemin işletilmesinden sorumlu kuruluştur.
- SPK’nın yetkilendirmesiyle kurulmuş olup merkezi sicil sistemini yönetir.
- Tüm sermaye piyasası araçları ve yatırımcı bilgileri MKK nezdinde kayden izlenir.
- E-devlet entegrasyonu ile yatırımcılar portföylerini çevrim içi izleyebilir.

MKK ayrıca:

- Hak sahipliği tespiti yapar
- Kurumsal e-Genel Kurul sistemini işletir
- Elektronik Genel Kurul, Oy Hakkı, Bildirim ve Kamuyu Aydınlatma sistemlerine entegre çalışır

Kaydi sistemle birlikte hisse senedi, devlet iç borçlanma senetleri, özel sektör borçlanma araçları ve yatırım fonları gibi birçok enstrüman izlenebilmektedir.

Örnek Olay

Yatırımcı Ayşe Hanım, bir aracı kurum aracılığıyla Borsa İstanbul’da işlem gören bir şirketin 5.000 adet hissesini satın alır. Ancak, hisse senetleri fiziken teslim edilmez. Ayşe Hanım, MKK’nın yatırımcı portalına giriş yaparak bu payların kendi

portföyünde görüldüğünü fark eder.

Bu işlem, kaydi sistemin nasıl çalıştığını gösterir. Ayşe Hanım'ın sahipliği fiziksel evrakla değil, MKK nezdinde elektronik kayıtla tespit edilmiştir. Hisselerini satmak istediğinde, yine aynı sistem üzerinden takas ve ödeme işlemleri gerçekleştirilir.

Örnek Soru

- Soru: Kaydi sistemin işletilmesinden sorumlu kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK)

5. Sermaye Piyasası Araçlarının Türleri

Sermaye piyasası araçları, yatırımcıların tasarruflarını değerlendirdiği ve ihraççıların fon temin ettiği araçlardır. 6362 sayılı SPKn'da belirtilen bu araçlar menkul kıymetleri ve diğer sermaye piyasası araçlarını kapsar.

Başlıca Türleri:

1. Pay (Ortaklık Hakkı Sağlayan Araçlar)

- Hisse senedi: Şirketin ortaklık payını temsil eder, temettü ve oy hakkı sağlar.
- Pay benzeri diğer menkul kıymetler: Rüçhan hakkı, bedelli/bedelsiz sermaye artırımını gibi haklar içerir.

2. Borçlanma Araçları

- Tahvil: Uzun vadeli borçlanma aracıdır, vade sonunda ana para ve belirli dönemlerde faiz ödemesi yapılır.
- Bono: Vadesi genellikle 1 yıldan kısa olan borçlanma aracıdır.
- Kira sertifikası: Katılım finansına uygun menkul kıymet.

3. Türev Araçlar

- Vadeli işlem sözleşmeleri (futures)
- Opsiyon sözleşmeleri (options)
- Swaplar

Türev araçlar, dayanak varlıkların (döviz, emtia, endeks vb.) gelecekteki fiyat hareketlerine bağlı olarak alım-satım hakkı veya yükümlülüğü verir.

4. Diğer Sermaye Piyasası Araçları

- Yatırım fonu katılma payları

- Gayrimenkul sertifikaları
- Varlığa dayalı menkul kıymetler
- Teminatlı menkul kıymetler

Bu araçlar, yatırımcılara farklı risk-getiri profillerinde yatırım olanakları sunar. Her aracın işleyişi, getiri yapısı, vadesi ve likiditesi farklıdır.

Örnek Olay

İnşaat sektöründe faaliyet gösteren Alfa GYO, bir konut projesinin finansmanı için gayrimenkul sertifikası ihraç eder. Yatırımcılar bu sertifikaları Borsa İstanbul'da alıp satarak projeye dolaylı şekilde ortak olur.

Proje tamamlandığında, sertifika sahipleri isterlerse sertifikalarını ev ile takas edebilir, istemezlerse Borsa'da nakde çevirebilir. Bu finansman modeli, hem şirketin sermaye bulmasını hem yatırımcının projeye ortak olmasını sağlar.

Örnek Soru

- Soru: Aşağıdakilerden hangisi ortaklık hakkı sağlayan bir sermaye piyasası aracıdır?

Cevap: Hisse senedi

6. Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri

Yatırım hizmetleri ve faaliyetleri, yatırım kuruluşlarının sermaye piyasasında yatırımcılara sunduğu temel hizmetlerdir. Bu hizmetler SPK düzenlemeleriyle sınırlanmış ve lisans şartlarına bağlanmıştır.

Yatırım Hizmetleri:

1. Emir İletimi: Müşteri adına verilen alım-satım emirlerinin borsaya iletilmesi.
2. Alım-Satım Aracılığı: Müşteri adına veya kendi adına sermaye piyasası araçlarının alım-satımı.
3. Portföy Aracılığı: Kendi adına fakat müşteri hesabına işlem yapma.
4. Portföy Yöneticiliği: Müşterilerin varlıklarını risk-getiri tercihlerine uygun şekilde yönetme.
5. Yatırım Danışmanlığı: Yatırım kararlarında müşterilere önerilerde bulunma.
6. Halka Arz Aracılığı: Şirketlerin sermaye piyasası araçlarını halka sunma sürecine aracılık etme.

Yan Hizmetler:

- Saklama hizmetleri

- Finansman sağlama, kredi verme
- Genel yatırım tavsiyesi
- Kurumsal finansman danışmanlığı (birleşme-devralma, değerlendirme, vb.)

Bu hizmetlerin yürütülmesi için SPK'dan yetki belgesi alınmalıdır. Her faaliyet türü için özel lisans gerekebilir. Yatırım kuruluşları, müşteri profilini belirleyerek uygunluk ve yerindelik testlerini yapmakla yükümlüdür.

Ayrıca bu faaliyetler sırasında menfaat çatışmalarından kaçınılmalı ve müşteri bilgileri gizli tutulmalıdır.

Örnek Olay

Beta Yatırım A.Ş., portföy yöneticiliği yetkisiyle çalışan bir yatırım kuruluşudur. Firma, yüksek riskli hisse senedi fonlarını risk toleransı düşük olan yaşlı bir müşterisine yönlendirmiştir.

SPK denetimi sonucunda, müşterinin risk profiline uygun yatırım yapılmadığı, uygunluk testi uygulanmadığı ve yatırım kararlarının yeterince belgelenmediği tespit edilmiştir. Kuruma idari para cezası uygulanmış, müşteri ise zararını dava yoluyla tazmin etmiştir.

Bu olay, yatırım hizmetlerinin müşteri özelliklerine uygun biçimde sunulması gerektiğini açıkça ortaya koyar.

Örnek Soru

- Soru: Yatırım danışmanlığı faaliyeti kapsamında aşağıdakilerden hangisi yapılıır?

Cevap: Müşteriye sermaye piyasası araçları hakkında önerilerde bulunmak

7. Kitle Fonlama ve Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıları

Kitle fonlama, girişimcilerin ve projelerin, geniş bir yatırımcı kitlesinden küçük tutarlarla fon temin etmesini sağlayan bir finansman modelidir. Sermaye Piyasası Kurulu, 2017'den itibaren bu alanda düzenleme yapmıştır.

Kitle Fonlama Türleri:

1. Paya Dayalı Kitle Fonlama: Yatırımcı, girişim şirketinden pay alarak ortak olur.
2. Borçlanmaya Dayalı Kitle Fonlama: Yatırımcı, girişime borç verir ve vade sonunda geri ödeme alır.

(Sadece paya dayalı model SPK düzenlemelerine tabidir.)

Kitle fonlama platformları:

- SPK tarafından lisanslanmış ve kayıt altına alınmış olmalıdır.
- Girişimciler ile yatırımcılar arasında aracılık eder.
- Bilgi notu yayımlamak zorundadır.
- Maksimum fon tutarı, yatırımcı limiti ve kampanya süresi düzenlemelere tabidir.

Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıları:

Kripto varlıklar, dağıtık defter teknolojisi ile üretilen ve dijital olarak alınıp satılan, saklanan varlıklardır. Kripto varlık hizmet sağlayıcıları, bu varlıkların alım-satımını, transferini ve saklanmasını sağlayan platformlardır.

SPK tarafından 2023'te çıkarılan düzenlemelere göre:

- Kripto varlık platformları SPK'dan izin almak zorundadır.
- Müşteri varlıkları ile platform varlıkları ayrı tutulmalıdır.
- Soğuk cüzdan ve dijital güvenlik önlemleri zorunludur.
- Müşteri onayı ve aydınlatma yükümlülükleri uygulanır.

Kripto varlıklar henüz "sermaye piyasası aracı" statüsüne tam anlamıyla girmemekle birlikte, yatırımcı koruması için bazı yükümlülükler getirilmiştir.

Örnek Olay

Yüzlerce girişimci, bir e-ticaret yazılımı projesi için Alpha Kitle Fonlama Platformu üzerinden yatırım toplamaya başlar. Bilgi notunda, projenin 9 ay içinde faaliyete geçeceği belirtilmiştir. Ancak süreç içinde proje gecikir ve hedeflenen tutarın büyük bölümü ekip giderlerine harcanır.

SPK denetiminde, bilgi notundaki bazı taahhütlerin yerine getirilmediği ve yatırımcı bilgilendirmesinin eksik yapıldığı tespit edilir. Platforma uyarı cezası verilir ve girişim hakkında soruşturma başlatılır.

Bu durum, kitle fonlama süreçlerinde şeffaflık ve denetimin önemini ortaya koyar.

Örnek Soru

- Soru: Paya dayalı kitle fonlaması sürecinde aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

Cevap: Yatırımcılar, fonladıkları girişim şirketinde pay sahibi olurlar.

8. SPK'nın Düzenleyici ve Denetleyici Rolü

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), sermaye piyasalarının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı ve rekabetçi bir ortamda çalışmasını temin etmekle görevli bağımsız bir düzenleyici ve denetleyici kurumdur. 6362 sayılı SPKn ile yetkilendirilmiştir.

SPK'nın Temel Görev ve Yetkileri:

1. Mevzuat düzenlemek: Tebliğ, yönetmelik ve ilke kararları yayımlar.
2. Faaliyet izni vermek: Aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, fonlar vb. için.
3. Gözetim ve denetim yapmak: Piyasa aktörlerinin faaliyetlerini düzenli izler ve yerinde denetim uygular.
4. İdari yaptırım uygulamak: Para cezası, faaliyet izni iptali, işlem yasağı vb.
5. Bilgi talep etme ve kamuoyunu bilgilendirme.
6. Suç duyurusu yapmak: Ceza gerektiren fiiller için adli mercilere başvurur.

SPK'nın yapısı; başkan, kurul üyeleri ve uzman dairelerden oluşur. Kurul kararları çoğunlukla alınır ve Resmi Gazete, SPK internet sitesi ve KAP üzerinden duyurulur.

Gözetim Yöntemleri:

- Yerinde denetim (inceleme ve teftiş)
- Elektronik raporlama sistemleri (e-BYS)
- Piyasa gözetimi ve ihlal analitiği
- Bildirim ve kamuyu aydınlatma denetimi

SPK ayrıca yatırımcı eğitimi, sektörle iletişim ve uluslararası iş birlikleri gibi görevler de üstlenir. Avrupa Birliği ve IOSCO standartlarıyla uyum içinde çalışmayı hedefler.

Örnek Olay

Bir aracı kurumun müşteri hesaplarında olağandışı hareketlilik tespit eden SPK, inceleme başlatır. Yapılan yerinde denetimde, kurumun yatırımcı onayı almadan yüksek frekanslı algoritmik işlemler yaptığı ve bazı işlemlerin kendi portföyü lehine yönlendirildiği ortaya çıkar.

Kurula sunulan savunma yetersiz bulunur ve SPK, ilgili sorumlulara işlem yasağı ve idari para cezası uygular. Ayrıca yatırımcıların zararı karşılanmak üzere şirketin teminatlarından mahsup işlemi başlatılır.

Bu olay, SPK'nın piyasada adil işlem ilkelerini korumadaki rolünü ve yaptırım gücünü göstermektedir.

Örnek Soru

- Soru: SPK'nın piyasada adil ve şeffaf işlem ortamını sağlamak amacıyla uyguladığı denetim aracı aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Yerinde denetim

9. İdari Yaptırımlar ve Sermaye Piyasası Suçları

Sermaye piyasasında şeffaflık, adalet ve yatırımcı güvenini sağlamak amacıyla ihlaller durumunda uygulanabilecek yaptırımlar SPKn ve ilgili mevzuatla düzenlenmiştir. Bu yaptırımlar idari ve cezai olmak üzere ikiye ayrılır.

İdari Yaptırımlar:

SPK tarafından uygulanır ve aşağıdakileri kapsar:

- İdari para cezaları
- Faaliyet izinlerinin geçici veya kalıcı iptali
- İşlem yasağı (gerçek ve tüzel kişilere)
- Bilgi düzeltme ve kamuyu aydınlatma zorunluluğu
- Uyarı ve kınama kararları
- Yatırım danışmanlığı veya portföy yöneticiliği gibi lisansların iptali

Cezai Sorumluluklar:

SPK, ceza gerektiren eylemler için Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunur. Tespit edilen suçlar, Türk Ceza Kanunu (TCK) kapsamında yargı sürecine taşınır.

Sermaye Piyasası Suçları:

1. İçerden Öğrenenlerin Ticareti: Kamuya açıklanmamış bilgiyi kullanarak haksız kazanç sağlama.
2. Piyasa Dolandırıcılığı (Manipülasyon): Gerçeğe aykırı bilgi yaymak, fiyatları ve yatırımcı davranışını etkilemek.
3. Bilgi Suistimali: Yetkisiz şekilde müşteri bilgilerini kullanmak.
4. Piyasa Bozucu Eylemler: Gerçek dışı emirler, fiyat bozucu işlemler, işlem yoğunluğu yaratmak.

Yaptırımların amacı yalnızca cezalandırmak değil, aynı zamanda piyasayı düzenlemek, yatırımcıyı korumak ve benzer ihlallerin önüne geçmektir. SPK, bu yaptırımları gözetim ve denetim faaliyetleri sonucunda uygular.

Örnek Olay

Yatırımcı Halil Bey, sosyal medya üzerinden sahte bir kullanıcı adı ile 'büyük bir halka arz geliyor, hissede sıçrama olacak' içerikli yalan haberler yayar. Bu haber üzerine yüzlerce küçük yatırımcı hisseleri satın alır. Hisse fiyatı yükselince Halil Bey elindeki hisseleri satarak kâr elde eder.

SPK, bu eylemin piyasa dolandırıcılığı kapsamında manipülasyon olduğunu belirler. Halil Bey hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulur ve SPK ayrıca işlem yasağı uygular. Bu olay, piyasa bütünlüğüne zarar veren davranışlara karşı getirilen yaptırımların ne kadar hayati olduğunu göstermektedir.

Örnek Soru

- Soru: Aşağıdakilerden hangisi SPK'nın uygulayabileceği idari yaptırımlardan biridir?

Cevap: İşlem yasağı

Bilgilendirme

Eğitim notları SPL ders notlarından faydalanılarak hazırlanmıştır. Örneklerde yer verilen isim ve ünvanlar gerçek değildir.